

Holbæk Museum, der er grundlagt for en halv Snes Aar siden af »Museumsforeningen for Holbæk og omliggende Herreder«, indviede Søndag den 22. Juni sin nye Bygning.

Denne, der blev overladt Museet af Byraadet, stammer fra ca. 1660 og er senest blevet anvendt til Fattiggaard. Museet har kun haft Raad til at restaurere Forbygningen, bistaet af Nationalmuseets 2. Afd. ved Mag. Chr. Axel Jensen.

Ved Omordningen er Museet blevet delt i to Afdelinger: en Folkemuseumsafdeling under Ledelse af Museets Stifter J. P. Petersen, Ny Sonneruplund, og et Bymuseum under Ledelse af Premierløjtnant Smith.

Folkemuseet omfatter en Stenalderssamling, nogle faa Sager fra Renæssance- og Baroktiden, en Samling Bondedragter og udsyede Sager, en lille Bogsamling, et Køkkeninteriør med aabent Ildsted og en god Bondestue. I Loftsetagen desuden en Møntsamling og en Seglsamling paa ca. 2100 Numre, samt en Samling Jernsager og en Redskabssamling til Hørrens Tilberedning.

I den anden Bygning har Bymuseet Plads i to store Lokaler. Den omfatter Samlinger fra Borgervæbning og Politikorps, Brandvæsen, Laugsvæsen og Fugleskydningsselskab. En mindre Samling topografiske Billeder søges nu udformet, ligesom der dannes et historisk-topografisk Arkiv. Der søges desuden dannet Samlinger af ældre Byhaandværk og en Portrætsamling af Byens betydelige Mænd, bilagt biografiske Oplysninger om disse.

OTTO SMITH.

STEDNAVNEUDVALGET.

Ved Udvalgets Møder i December 1918 blev en Retskrivning af de danske Sogne- og Trafiknavne vedtaget, men den vil ikke blive offentliggjort, før ogsaa de øvrige Landsbynavnes Retskrivning er blevet behandlet. I den forløbne Vinter har der særlig været arbejdet med de sønderjyske Navnes Retskrivning og Historie.

Fra 1. April 1919 har Udvalget ved Hr. Rigsarkivar Erslevs Velvilje faaet overladt et nyt Kontorlokale i Forbindelse med det tidligere, da Arbejdet midlertidigt er blevet noget forøget. Seks Studerende er blevet antaget til ekstra Assistance, og der beskæftiges nu ved Stednavnearbejdet i alt 2 faste Medarbejdere og 12 Studerende, de sidste gennemsnitlig hver 10—12 Timer

ugentlig. Et meget stort Arbejde er i Gang med den topografiske Ordning af de middelalderlige Navneformer, som i Øjeblikket staar i alfabetisk Ordning i Kartoteket.

Der forberedes en videnskabelig Udgave af Stednavnestoffet, og det er Hensigten at begynde med en Behandling af Samsøs Stednavne. Til Trykning af dette Arbejde er der paa Finansloven 1919—20 bevilget 2000 Kr. Det skulde saa være Begyndelsen til en Række Bøger om Danmarks Stednavne, hvor det historiske Stof blev offentliggjort sammen med Notitser om Navnenes Betydning, i de Tilfælde, hvor der lader sig oplyse noget forholdsvis sikkert herom.

Naar man kommer til den egentlige videnskabelige Behandling af Navnenes Historie og Betydning, skulde man helst have alle Oplysninger paa rede Haand. Der er imidlertid Oplysninger, som man kun kan faa paa selve Stedet, og som man forgæves vil søge i Arkiverne. For at vise, hvad jeg tænker paa, skal jeg her anføre et Eksempel.

For nogen Tid siden henvendte Hr. S. P. Sørensen, Bakkebo, Egtved, sig til Udvalget med Forespørgsel om, hvad Navnet *Tabbedelle* — en Dal i Egtved Sogn — betyder. Ved Undersøgelsen fandt vi egentlig intet om dette Navns Alder el. ældre Former, men kom til det Resultat, at der maatte foreligge en S sammensætning af *Tangbjærg* (dette Navn kendes fra ældre Tid paa Stedet) og *delle*, en Afledning af Ordet Dal, som kendes i Jysk, altsaa Tangbjærg-Dalen. Samtidig med at vi meddelte ham dette Resultat, bad vi om Oplysninger om andre Navne paa Stedet. Hr. S. P. Sørensen sendte os derefter en hel Række Meddelelser, Fortegnelse over de Navne, han kendte i Sognet, Oplysninger om Udtale og Beliggenhed, Stedhistorie og Stedbeskrivelser, Notitser om flere Hundrede Navne i Sognet. Jeg plukker et Par Eksempler ud:

Raabierre: Sagnet fortæller, at Frederik den Andens Dronning, Sofie, i sin Tid skal have skudt et Raadyr her, deraf Navnet. Et lignende Sagn knytter sig til Bakken *Gjedbjerre* paa Vor Mark, tæt øst for Fyel. Egnen her hørte i den nævnte Konges Tid til den kongelige Vildtbane.

Aftensangvejen: (æ Awtensang). Om det Navn er der opstillet mange Formodninger, bl. a. at Præsterne i tidligere Tid gik ad denne Vej til Kirken, naar de skulde holde Aftensangsgudstjeneste, Navnet er imidlertid opstaaet paa følgende Maade: I Aaret 1729 oprettede davær. Sognepræst i Egtved, P. Storm, et Enkesæde. Huset blev bygget ved nævnte Vej, men er forlængst nedlagt. Enkesædet kaldte han »Aftensang«.

Æ Swaaenbank: En Bakke i Egtved By kaldtes saaledes efter »æ gammel Swaaen«, Søren Pedersen, en af Sognets Originaler, der boede i et Hus paa Bakken.

Svarreloft: Her laa en af de udflyttede Gaarde, »Æ Swarre-goer«, der siges, at Ejeren hed Svarre.

Paa Generalstabens Kort er angivet Navnet »*Fjeldene*« i Vesterby, Ødsted Sogn. Dette er fejlagtigt, det skal være »Fælleder« (æ Fælder, nier i Væsteby Fælder).

Mange Steder findes en mindre Dal, som man kalder »æ *Slonnd*«, den har nærmest Lighed med de Steder, der kaldes »æ Grun«.

En Dal til Fuglsang kaldes »*Rawhaael*«, her fandt man, ifølge en gl. Fortælling, en Gang en Ræv, der sad med Halen frosset fast i Isen. Ræven maatte hugges løs.

I Egtved findes et pudsigt Eksempel paa Dannelse af et Navn. Der hvor Egtved Bæk skærer Ribe-Vejle Landevej, ligger nogle faa Huse, som en Spasmager i Byen en Gang kaldte »*Strandhuse*«. Husene beholdt Navnet, det bruges nu baade paa Breve og i daglig Tale. Stranden er den meste Tid af Aaret kun en Muddergrøft.

Studbanke: (Stuedbank). Den gl. Studevej fra Viborg til Slesvig gaar her tæt Vest for.

Runvædderbuske: (Ronveboske). Her er i sin Tid slagtet en stjaalet Vædder.

Sødhul: Disse søde Huller i Oustrup og Ballesg. er smaa Pletter meget frugtbar Eng i Lighed med den saakaldte Honningpotte i Vork.

— — Det maa være tilstrækkeligt med disse faa Prøver. Enhver vil kunne se, at saadanne Oplysninger om de forholdsvis nyere Stednavne kan komme til udmærket Nytte for Forskningen, især naar de sammenstilles med det øvrige sproglige og historiske Stof. Udvalget har haft den Glæde at modtage saadanne Oplysninger fra flere Sider, og opfordrer alle, der er i Besiddelse af speciel Viden paa disse Omraader, til at lade dette komme vore Samlinger til Gode. (Adr. Stednavneudvalget, Tøjhusgade, Kbh. K.).